

Vỡ đập Tam Hiệp liệu có thể xảy ra?

GS.TSKH. Phạm Hồng Giang trả lời VTC News

Mưa lũ liên tục làm mực nước ở hồ thủy điện Tam Hiệp của Trung Quốc vượt mức báo động, khiến nhiều người lo ngại liệu đập lớn này có thể bị vỡ ngay trong năm nay?

Trả lời *VTC News*, GS.TSKH **Phạm Hồng Giang**, nguyên Thứ trưởng Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, nguyên Phó Chủ tịch Hội đập lớn thế giới, nguyên Chủ tịch Hội đập lớn và Phát triển nguồn nước Việt Nam cho biết, sự cố vỡ các đập lớn đã từng xảy ra trên thế giới và nguy cơ từ đập Tam Hiệp là không thể loại trừ.

Đập Tam Hiệp xả nước trong mùa mưa lũ. (Ảnh: Shanghaiist)

- Mưa lũ đang hoành hành tại các tỉnh miền Nam Trung Quốc có thể gây ra nguy cơ vỡ đập Tam Hiệp?

Theo tôi được biết, hiện sông Dương Tử (Trường Giang) có lũ lớn, gây ra thiệt hại đối với nhiều thành phố, đe dọa nguy cơ mất an toàn cho một số đập nhỏ ở thượng nguồn của các sông nhánh cũng như phụ lưu sông Dương Tử. Thành phố Trùng Khánh cũng bị ảnh hưởng trực tiếp bởi các trận mưa xối xả trong những ngày qua.

Mức nước ở hồ chứa đập Tam Hiệp hiện đã đạt 147m, cao hơn mức cảnh báo lũ tới 2m. Đập Tam Hiệp được thiết kế để đáp ứng mực nước 175m hoặc lượng lũ về 70.000 m³/s. Việc đập Tam Hiệp vượt mức cảnh báo lũ là điều hết sức đáng lo ngại.

Tuy nhiên, giới chức Trung Quốc khẳng định đập Tam Hiệp vẫn trong phạm vi an toàn. Họ cho rằng đập vẫn an toàn với mực nước 147m và lưu lượng lũ 26.500 m³/s.

Song mùa mưa mới chỉ bắt đầu, cần theo dõi diễn biến mưa lũ tiếp theo trong thời gian tới.

Tôi cho rằng, Trung Quốc sẽ làm hết cách để ứng phó. Trong trường hợp xấu nhất thì phải tăng cường xả lũ dù có phải gây úng ngập lớn ở hạ du gây thiệt hại lớn vì đây là những trung tâm dân cư và kinh tế lớn bậc nhất Trung Quốc như các thành phố Vũ Hán, Nam Kinh, Hàng Châu, Thượng Hải,...

GS.TSKH Phạm Hồng Giang

- Hậu quả sẽ khủng khiếp thế nào nếu như đập Tam Hiệp bị vỡ, thưa ông?

Hồ chứa Tam Hiệp lớn nhất thế giới có dung tích 38 tỷ m³. Nếu đập Tam Hiệp bị vỡ thì đó là thảm họa cực lớn. Vì là đập bê tông nên khi lũ rất lớn mà các cửa xả đã mở hết thì đành phải chấp nhận nước tràn qua đỉnh và vỡ cục bộ. Một lượng nước khổng lồ ập xuống hạ du.

- Các nước trong khu vực Đông Nam Á, trong đó có Việt Nam chịu tác động, ảnh hưởng thế nào từ đập Tam Hiệp?

Toàn bộ sông Dương Tử nằm ở lưu vực thuộc phạm vi của Trung Quốc, do đó lũ ở sông này không ảnh hưởng đến khu vực Đông Nam Á. Dương Tử vốn là dòng sông có khả năng lớn cung cấp nước không chỉ trong lưu vực ở miền Trung Trung Quốc

mà còn cho cả phía Bắc Trung Quốc, vùng Bắc Kinh, Thiên Tân,..., qua hệ thống kênh chuyển nước quy mô lớn được mệnh danh là công trình dẫn nước “Vạn Lý Trường Thành”.

Đập Tam Hiệp xả lũ

- Tại Trung Quốc có nhiều tranh luận, nhất là trong giới chuyên gia, liên quan đến việc xây dựng đập Tam Hiệp với những hoài nghi tính hiệu quả và phản đối việc xây dựng đập?

Đập Tam Hiệp vào loại lớn ở Trung Quốc và thế giới, được khởi công xây dựng từ năm 1994 và chính thức hoàn thành vào năm 2009. Đập này xây chắn ngang một trong những sông lớn nhất Trung Quốc là sông Dương Tử. Trung Quốc là nước có nhiều kinh nghiệm trong việc xây dựng các đập lớn. Tuy vậy khi xây dựng công trình lớn thì việc nảy sinh tranh luận là điều bình thường.

Đảm bảo an toàn của đập phải được đặc biệt lưu tâm, bởi nguy cơ vỡ đập là không loại trừ. Sự cố vỡ đập đã từng xảy ra nhiều nơi trên thế giới, kể cả ở các nước phát

triển. Cách đây mấy năm, đập đất lớn nhất của Mỹ - đập Oroville - mặc dù đập được xây dựng rất cẩn thận song cũng đã từng đối mặt với nguy cơ vỡ do lũ lớn đột ngột làm vỡ tuyến tràn.

- Việc xây dựng đập Tam Hiệp đã tác động tiêu cực đến hệ sinh thái, môi trường xung quanh?

Bất kỳ công trình nào cũng có ảnh hưởng đến môi trường, vấn đề là cần đánh giá xem nó có tạo ra sự cân bằng mới đối với hệ sinh thái, môi trường và xã hội như thế nào. Đập Tam Hiệp lớn, ảnh hưởng nhiều đến môi trường, hàng nghìn hộ dân phải di dời, tất cả những yếu tố đó đều tác động đến hệ sinh thái của môi trường.

Cận cảnh xả lũ ở đập Tam Hiệp

Tuy chưa có số liệu để đánh giá chính xác tác động của đập Tam Hiệp song những tác động đến môi trường, hệ sinh thái từ việc xây dựng đập này là không tránh khỏi. Việc xây dựng đập có những tác động tích cực cũng như có cả tác động tiêu cực.

Tác động tích cực thể hiện qua việc nhiều hồ chứa lớn đã trở thành những trung tâm nghỉ dưỡng

Hiện đã có các nghiên cứu về tác động của đập đến động đất song vẫn chưa có cơ sở để khẳng định điều này. Bởi vì chiều sâu của các hồ, kể cả hồ ở đập Tam Hiệp chỉ là con số rất nhỏ so với bề dày của vỏ Trái Đất.

Tuy nhiên, phải rất chú ý vùng thượng nguồn sông Dương Tử (Vân Nam, Quý Châu, Tứ Xuyên) ở Tây Nam Trung Quốc là nơi luôn xảy ra nhiều trận động đất.

- Các chuyên gia Trung Quốc đầu tuần này cảnh báo nguy cơ cư dân ở vùng hạ lưu sông Dương Tử nên chuẩn bị sơ tán trước nguy cơ đập Tam Hiệp bị vỡ, vì nghi vấn các vết nứt và và chất lượng bê tông không đạt tiêu chuẩn trong quá trình xây dựng. Ông đánh giá thế nào về việc này?

Cảnh báo của vị chuyên gia Trung Quốc (hiện sống ở Đức) này là thông tin cần hết sức lưu tâm. Tôi cũng đã đọc tài liệu đó. Hiện tại chưa thể khẳng định chắc chắn điều gì, các nguy cơ tiềm ẩn tại đập Tam Hiệp vẫn rất cao.

- Có ý kiến cho rằng, tình trạng nước trong lòng hồ Tam Hiệp vượt ngưỡng báo động. Vậy có giải pháp nào để ngăn nguy cơ vỡ đập xảy ra, thưa ông?

Đập Tam Hiệp mang lại nhiều lợi ích, rất quan trọng trong việc phát triển kinh tế của Trung Quốc. Như tôi đã nêu ở trên, đập này được xây dựng bằng bê tông có thể chịu được lũ quá lớn tràn qua đỉnh và vỡ cục bộ.

Trong trường hợp này, cơ quan quản lý có thể cho phá rộng các chỗ vỡ cục bộ, mở thêm tuyến xả để tăng lượng nước thoát xuống hạ du làm giảm mực nước trong hồ.

Cần lưu ý rằng biện pháp này chỉ thực hiện trong trường hợp các cửa tràn đã mở hết mà lũ về vẫn cao và gây nhiều tổn thất lớn cho hạ du.

- Tình hình mưa lũ trong năm nay ở nước ta được dự báo diễn biến phức tạp, ông khuyến nghị gì trong việc đảm bảo an toàn cho các đập của Việt Nam?

Việt Nam là nước có số lượng đập nhiều song phần lớn là các đập nhỏ, số đập lớn không nhiều và tập trung chủ yếu ở miền núi phía Bắc và miền Trung. Việc quan tâm đến an toàn của các đập ở Việt Nam cần được chú ý ở mức cao hơn.

Đối với các đập lớn, chúng ta phải tuân thủ nghiêm cẩn những qui định cho loại đập này.. Việc quan trắc, kiểm tra phải thường xuyên để phát hiện và bỏ khuyết kịp thời những chỗ yếu của đập. Việc dự báo và cảnh báo lũ đặc biệt quan trọng nhất là trong tình hình khí hậu biến đổi phức tạp. Nhớ rằng có nhiều đập thủy điện của Trung Quốc ở thượng nguồn hệ thống sông Hồng. Khi có mưa lớn ở phía Nam Trung Quốc, các đập này xả lũ đột ngột vào lãnh thổ Việt Nam.

Đập Tam Hiệp chỉ ảnh hưởng trong lưu vực sông Dương Tử (Trung Quốc)

- Xin cảm ơn ông!